

Thiết kế hoạt động trải nghiệm trong dạy học môn Toán lớp 2

Bùi Văn Sum*

*Lớp CHGDTH, Khóa 10 Trường Đại học Đồng Tháp

Received: 15/9/2023 Accepted: 22/9/2023 Published: 6/10/2023

Abstract: *Experiential activity is an important issue in maths teaching according to the general education program 2018. In the process of teaching, designing experiential activities will contribute to create the interests for pupils, motivate them to find the new things, contribute to develop the ability for primary school pupils. This article presents some theoretical problems and experiential activity as well as the process of designing maths teaching for grade 2 pupils through experiential activity and examples in order to improve the quality of teaching maths at primary school.*

Keywords: *Experience, experiential activity, maths teaching, grade 2 pupils*

1. Đặt vấn đề

Học tập thông qua hoạt động trải nghiệm (HĐTN) là một phương pháp giúp người học tự khám phá vấn đề. Ở hoạt động này, HS được tham gia trực tiếp vào hoạt động học tập với tư cách là chủ thể, qua đó tăng cường kiến thức, hình thành kỹ năng, phát triển năng lực, phẩm chất một cách tối ưu. Đặc biệt, trong chương trình môn Toán lớp 2 có những nội dung cần thiết để tổ chức dạy học thông qua HĐTN như: các biểu tượng đo lường, đơn vị đo lường, thực hành đo, ước lượng sẽ thực tế hơn khi HS được học qua HĐTN. Có thể thấy, với việc tổ chức các hoạt động dạy học thông qua HĐTN, các nội dung học sẽ trở nên thực tế, gần gũi hơn, giúp HS hứng thú trong học tập môn Toán, tránh việc học lý thuyết suông, một chiều. Điều này không những giúp HS đạt được các yêu cầu môn học mà còn hình thành tinh thần học tập tích cực, tinh thần đoàn kết, hợp tác trong thực hiện nhiệm vụ một cách chủ động, sáng tạo từ đó phát triển năng lực toán học cho HS [2].

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Một số khái niệm cơ bản

2.1.1. Trải nghiệm

Theo Từ điển Tiếng Việt: “*Trải*” là đã từng qua, đã từng biết, đã từng chịu đựng; “*nh nghiệm*” là qua thực tế nhận thấy điều nào đó; “*trải nghiệm*” là qua thực tế để nhận biết cái đúng [4].

Nguyễn Thị Liên (2016) nhận định: “*Nói đến TN là nói đến hoạt động của con người. Con người từng trải, biết đời, hiểu đời học từ sách vở, nhà trường, từ thực tế cuộc đời, có nhiều kinh nghiệm sống, biết gắn liền tri thức lý luận với thực tiễn đời sống, học đi đôi với hành*” [3].

2.1.2. Hoạt động trải nghiệm

HĐTN là một hoạt động hoặc có thể là một chuỗi các hoạt động mà chủ thể thực hiện là con người, tác động lên những đối tượng nhất định: Tri thức, những vấn đề đời sống, xã hội, các kỹ năng, giá trị sống cụ thể. Với kết quả thu được sẽ là: Bài học kinh nghiệm, những tri thức, kỹ năng mới. Theo D.A. Kolb, học tập TN là: Quá trình mà tại đó kiến thức được tạo ra thông qua sự chuyển đổi kinh nghiệm. Kiến thức là thành quả của sự kết hợp giữa nắm bắt kinh nghiệm và chuyển đổi kinh nghiệm đó. Học tập dựa vào TN là hình thức học tập gắn liền với các hoạt động có sự chuẩn bị ban đầu về kinh nghiệm và có phản hồi, trong đó đề cao kinh nghiệm chủ quan của người học [1].

2.1.3. Tổ chức hoạt động trải nghiệm trong dạy học

Tổ chức HĐTN trong dạy học là quá trình giáo viên (GV) thiết kế, hướng dẫn, hỗ trợ HS thực hiện một chuỗi các HĐTN trong quá trình dạy học một chủ đề, bài học. Trong đó, các HĐTN này được sắp xếp theo một trình tự hợp lý, mỗi hoạt động có chức năng, nhiệm vụ riêng trong mô hình học tập qua trải nghiệm và có sự liên hệ, phối hợp với nhau nhằm giúp cho HS trải nghiệm hiệu quả.

Để tổ chức HĐTN trong dạy học đạt hiệu quả cao nhất, GV, HS cần:

Thứ nhất, lựa chọn hình thức, phương pháp dạy học mang tính TN cao, phù hợp với mục tiêu, nội dung môn học để tổ chức hoạt động học tập cho HS.

Thứ hai, HS sử dụng, vận dụng những kiến thức, kỹ năng, những kinh nghiệm đã có để giải quyết các nhiệm vụ, vấn đề được đặt ra trong các hoạt động thực tiễn mà các em tham gia.

Thứ ba, từ quá trình tham gia hoạt động, HS thử nghiệm, kiểm chứng tri thức, từ đó rút ra bài học (từ thành công và cả thất bại), hình thành tri thức và kinh nghiệm mới.

2.2. Các bước thiết kế hoạt động trải nghiệm dạy học môn Toán lớp 2

Bước 1: Lựa chọn hoạt động dạy học, nội dung thiết kế HĐTN và xác định yêu cầu cần đạt của hoạt động

GV cần căn cứ vào nội dung và yêu cầu cần đạt của chương trình môn Toán lớp 2 để lựa chọn ra những tri thức phù hợp, các hoạt động dạy học hợp lý để thiết kế HĐTN. Tri thức được lựa chọn phải giải đáp được các câu hỏi sau: Tri thức có liên hệ và vận dụng vào thực tiễn được không? HS vận dụng tri thức đó vào HĐTN ở mức độ nào? HS hình thành và phát triển phẩm chất, năng lực nào khi tham gia hoạt động? Ngoài ra khi thiết kế và tổ chức HĐTN cần xem xét khả năng của HS, điều kiện lớp học, nhà trường mà thiết kế hoạt động thích hợp với HS.

Sau khi lựa chọn nội dung thiết kế, GV cần xác định được yêu cầu cần đạt qua HĐTN về kiến thức, kỹ năng, năng lực cần hình thành, phát triển để từ đó thiết kế các HĐTN để đạt được mục tiêu, yêu cầu cần đạt vừa xác định.

Bước 2. Lựa chọn phương pháp dạy học, hình thức tổ chức HĐTN: Phương pháp và hình thức tổ chức hoạt động phải phong phú, huy động được tất cả các đối tượng HS tham gia vào quá trình tìm giải pháp và giải quyết vấn đề, kích thích HS hứng thú mong muốn tham gia vào HĐTN.

Bước 3. Thiết kế hoạt động trải nghiệm: Dựa vào nội dung bài dạy, các hoạt động dạy học đã lựa chọn ở bước 1, GV thiết kế các HĐTN để HS được học trong hoạt động, tự kiến tạo kiến thức cho bản thân. GV cần tạo ra nhiều cơ hội cho HS được huy động tối đa các kiến thức đã có vào giải quyết vấn đề. Khi thiết kế cần dự kiến được các tình huống, các giải pháp mà HS thực hiện khi huy động kiến thức vào trải nghiệm giải quyết vấn đề và hình thành kiến thức mới.

Bước 4: Tổ chức hoạt động trải nghiệm: GV cần cho HS tham gia trực tiếp vào HĐTN cụ thể đã được thiết kế ở bước 3 nhằm khai thác tối đa những kiến thức, kinh nghiệm của HS Những kinh nghiệm này được HS tích lũy và sẽ vận dụng vào trong tình huống mới, hoạt động mới (tham quan, ngoại khóa, trò chơi, hoạt động ngoài trời, nội dung học tập các môn học,...), những TN mới. GV đóng vai trò là người quan sát, là trọng tài, một nhà điều hành trong

hoạt động, đồng thời GV có thể hỗ trợ khi HS gặp khó khăn.

Bước 5: Nhận xét, đánh giá kết quả tham gia HĐTN: Đây là bước cần thiết để tổng kết lại những hoạt động mà HS đã trải qua và HS đã làm được những yêu cầu mà GV đã mong đợi ở mức độ nào, những nội dung gì mà HS chưa làm tốt hay gặp vướng mắc thì GV sẽ xem xét và điều chỉnh lại cho hợp lý.

Bước 6: Củng cố, mở rộng: GV cần củng cố lại kiến thức mà HS được học thông qua HĐTN. Có thể yêu cầu, gợi mở để HS có thể miêu tả lại những gì mình đã TN từ đó khái quát hóa lên thành tri thức của bản thân. GV có thể mở rộng kiến thức cho HS vận dụng kiến thức vào tình huống học tập hoặc trong thực tế. Đặt ra tình huống mới nâng cao hơn cho HS. Gợi mở, khuyến khích HS chia sẻ những kinh nghiệm mà mình tích lũy được với người xung quanh hay thảo luận với nhau về những điều bản thân học hỏi được.

Ví dụ minh họa: Thiết kế HĐTN qua hình thức ngoại khóa “*Tìm hiểu chiều cao của cây ở trường em*”.

Bước 1. Lựa chọn hoạt động dạy học, nội dung thiết kế HĐTN và xác định yêu cầu cần đạt của hoạt động

a) **Hoạt động dạy học được lựa chọn:** Hoạt động ngoại khóa ngoài lớp học, trong sân trường “*Tìm hiểu về chiều cao của cây ở trường em*” (Toán 2, tập 1, trang 36, bộ sách Chân trời sáng tạo).

b) **Yêu cầu cần đạt của hoạt động:**

- Nói và so sánh được chiều cao của các vật trong sân trường qua ước lượng, dự đoán (chiều cao của các cây trồng trong sân trường, tòa nhà, cột cờ..).

- Biết về đặc điểm và lợi ích của một số loại cây trồng trong trường.

- Góp phần phát triển các năng lực toán học: Năng lực tư duy và lập luận toán học; Năng lực sử dụng công cụ và phương tiện học toán; Năng lực giải quyết vấn đề toán học; năng lực giao tiếp toán học; Năng lực mô hình hóa toán học.

- Góp phần phát triển phẩm chất: chăm chỉ, trung thực và trách nhiệm.

Bước 2. Lựa chọn phương pháp dạy học, hình thức tổ chức HĐTN

- Phương pháp dạy học: Sử dụng phương pháp đàm thoại, phương pháp quan sát, phương pháp thực hành.

- Hình thức tổ chức: Tổ chức hình thức nhóm (trong sân trường).

Bước 3. Thiết kế hoạt động trải nghiệm

Hoạt động 1: Cùng tìm hiểu một số cây trồng trong sân trường em

GV chia lớp làm 5 nhóm, yêu cầu từng nhóm quan sát, tìm hiểu đặc điểm của 4 cây trồng trong sân trường và ghi vào bảng dưới đây:

TT	Tên cây	Đặc điểm của cây (Thân, lá, hoa, ích lợi của cây...)
1		
2		
3		
4		

- Trong các cây được trồng trong trường em thích nhất cây nào? Vì sao?

- Theo em, sân trường nên trồng thêm những loại cây nào?

- Các cây trong sân trường có lợi ích gì? Em làm gì để chăm sóc tốt cho các cây trồng?

Hoạt động 2: Ước lượng và so sánh

GV yêu cầu các nhóm quan sát chiều cao của cây với chiều cao của tòa nhà, cột cờ rồi so sánh, điền kết quả so sánh vào bảng dưới đây:

Ví dụ: Cây Bằng trước phòng lớp 2A thấp hơn cây cột cờ; Cây Diệp trước phòng cô Hiệu trưởng cao khoảng toà nhà 3 tầng hoặc cây Bằng Lãng trong sân trường gần sân bóng đá cao hơn chiều cao của em.

Tên cây	So sánh chiều cao của cây với chiều cao của em hoặc chiều cao của toà nhà,...

- HS thực hiện nhiệm vụ theo nhóm, ghi kết quả vào phiếu.

- Mỗi nhóm trình bày kết quả so sánh chiều cao của cây.

- Trong các cây tìm hiểu, cây nào cao nhất?

Bước 4: Tổ chức hoạt động trải nghiệm

- GV chia lớp thành 5 nhóm, giao nhiệm vụ cho các nhóm, mỗi nhóm tìm hiểu về 4 cây trong sân trường và ghi đầy đủ các thông tin ghi trên phiếu: Ghi tên các loại cây, đặc điểm loại cây; So sánh chiều cao của cây (cây nhóm đã chọn) với chiều cao của em hoặc so sánh với chiều cao tòa nhà, cột cờ....

- GV gọi đại diện các nhóm trình bày, chia sẻ cho các bạn cùng nghe về chiều cao của một loại cây mà nhóm đã chọn để so sánh (Căn cứ thực tế của trường - GV nghiên cứu trước: chiều cao của cây so

với chiều cao tòa nhà, trường học ...).

- HS trả lời các câu hỏi do giáo viên trong 2 hoạt động.

- GV cho cả lớp thảo luận để tìm ra cây cao nhất trong sân trường.

- GV tổng hợp kết quả của các nhóm, nhận xét, đánh giá, tuyên dương các nhóm HS thực hiện tốt các nhiệm vụ được giao.

Bước 5: Nhận xét, đánh giá kết quả tham gia HĐTN

- GV tổ chức cho HS tự đánh giá cá nhân, theo nhóm, lớp. GV lắng nghe, nhận xét, đánh giá cả lớp.

- GV xem lại cách tổ chức đã đảm bảo được mục tiêu đưa ra và có phát huy được các đặc điểm của học sinh lớp 2 hay không; rút kinh nghiệm; đưa ra ý kiến chỉnh sửa, bổ sung trong việc tổ chức cho những hoạt động tiếp theo.

Bước 6: Củng cố, mở rộng

- Qua các hoạt động trên đã giúp em học được điều gì? Em sẽ vận dụng kiến thức vừa được trải nghiệm vào những việc gì?

- GV gợi ý HS về nhà tìm hiểu các loại cây xung quanh nhà em và so sánh với chiều cao ngôi nhà của em, chiều cao của em...Tiết học sau cùng nhau chia sẻ với GV và các bạn trong lớp những gì em tìm hiểu được.

3. Kết luận

HĐTN là một hình thức tổ chức dạy học cần thiết và hiệu quả trong dạy học theo định hướng phát triển năng lực, góp phần củng cố kiến thức, kỹ năng, nâng cao chất lượng, kết quả giáo dục HS tiểu học nói chung và dạy học môn Toán nói riêng, đặc biệt là đối với HS lớp 2. Trong quá trình tổ chức các hoạt động dạy học môn Toán cho HS lớp 2 GV cần thiết kế và tổ chức các HĐTN nhằm nâng cao chất lượng, hiệu quả dạy học môn Toán, đồng thời từng bước phát triển năng lực HS đáp ứng mục tiêu của Chương trình GDPT 2018.

Tài liệu tham khảo

[1]. David A. Kolb (2015). *Experiential Learning: experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall

[2]. Nguyễn Bá Kim (2009). *Phương pháp dạy học môn Toán*, NXB Đại học Sư phạm

[3]. Nguyễn Thị Liên (chủ biên) (2016). *Tổ chức hoạt động trải nghiệm sáng tạo trong nhà trường phổ thông*. NXB Giáo dục Việt Nam.

[4]. Hoàng Phê (2020). *Từ điển tiếng Việt*. NXB Hồng Đức.